

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid Stene skola
i Kumla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Stene skola i Kumla kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Stene skola i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver informera lärare och annan personal om syfte och mål med den extra studietiden. Rektorn behöver också informera lärare och annan personal om att de ska informera och uppmuntra alla elever att delta, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.
- Rektorn behöver skapa förutsättningar för att alla lärare på skolan ska kunna involveras i arbetet med att planera och följa upp den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Elevernas ordinarie lärare behöver tillsammans med eleverna i större utsträckning följa upp det eleverna arbetat med under den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **4 november 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden

efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Rektorn har gett viss information till lärarna om den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn muntligen informerade lärarna inför läsåret 2022/2023 om att alla elever ska erbjudas att delta i extra studietid, att den ska vara frivillig och bemannas av lärare. Rektorn har emellertid inte närmare diskuterat med lärarna vad den extra studietiden innebär samt vikten av att lärarna ska informera och uppmuntra eleverna att delta. Det framgår också att rektorn inte gett lärarna några instruktioner om vilka elever eller grupper av elever som kan behöva uppmuntras specifikt att delta i den extra studietiden. Visserligen uppger rektorn att hen berättat för lärarna att de behöver få elever som har sämre förutsättningar att göra skolarbete hemma att stanna och göra detta på skolan. Lärarna uppger dock att de inte tillsammans med rektorn haft några närmare diskussioner kring vilka elever eller grupper av elever som särskilt bör uppmuntras, exempelvis elever som är i behov av mer lärarstöd eller elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Härutöver framgår att rektorn i begränsad utsträckning klargjort hur den extra studietiden ska planeras och följas upp. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att de arbetsuppgifter eleven arbetar med under den extra studietiden utgår från elevens behov och tydligt hör ihop med det som eleven arbetar med i den ordinarie undervisningen i ämnet. Rektorn har dock inte uttryckt några förväntningar på lärarna hur den extra studietiden ska utformas och följas upp och det finns inga riktlinjer för skolans arbete med extra studietid.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov men rektorns delaktighet i organiseringen av den extra studietiden är begränsad. Av intervju med rektorn framgår att hen tillsammans med skolans personal kontinuerligt analyserar elevernas kunskapsresultat och att hen har kunskap om elevernas behov. Rektorns senaste uppföljning har exempelvis visat att elevernas kunskapsresultat är lägre i ämnena matematik och svenska. Av intervju med rektorn framgår att dessa analyser används för att rikta insatser i den ordinarie undervisningen. Däremot använder rektorn i begränsad utsträckning resultatuppföljningen för att planera och organisera den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att de på egen hand organiserat skolans extra studietid. På skolenheten benämns den extra studietiden "läxhjälp" vilket är ett

gemensamt pass för låg- och mellanstadiet. Passet bemannas av två lärare, en lärare med bred ämnesbehörighet och en speciallärare i matematik. Lärarna hjälps åt med alla elever som kommer till "läxhjälp". Av intervju med lärarna framgår att de som bemannar den extra studietiden gör det för att de har utrymme i sina tjänster och för att de önskat detta. Rektorn framhåller att bemanningen av den extra studietiden möter elevernas behov av lärarstöd i exempelvis matematik. Dock framgår att rektorn inte närmare har följt upp om bemanningen av den extra studietiden möter de behov som deltagande elever har. Av intervju med lärarna framgår exempelvis att rektorn inte har efterfrågat hur många, eller vilka elever, som deltar i den extra studietiden.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Rektorn har i viss mån skapat förutsättningar för lärarna att planera och följa upp den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det finns regelbundna arbetslagsmöten och konferenstider där lärarna skulle kunna diskutera den extra studietiden men att detta inte görs. Enligt lärarna, vilket rektorn instämmer i, har inte heller rektorn uttryckt några förväntningar om samverkan lärare emellan avseende den extra studietiden. Rektorn och lärarna uppger vidare att elever undervisas i ämnena slöjd, hem- och konsumentkunskap samt moderna språk på en annan skola och det finns inga förutsättningar för samverkan med dessa lärare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

Utvecklingsområde 1

- Rektorn behöver informera lärare och annan personal om syfte och mål med den extra studietiden. Rektorn behöver också informera lärare och annan personal om att de ska informera och uppmuntra alla elever att delta, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte på ett tydligt sätt informerat lärarna och övrig personal om den extra studietiden och rektorn har därmed inte heller betonat vikten av att identifiera och uppmuntra grupper av elever som skulle gynnas särskilt av att delta i den extra studietiden.

För att säkerställa hög kvalitet på den extra studietiden är det viktigt att rektorn tydligt informerar om den extra studietidens syfte och mål samt betonar vikten av att uppmuntra alla elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt

eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tydliggöra den extra studietidens syfte och mål för lärarna samt att förtydliga för lärare och övrig personal vikten av att informera och uppmuntra alla elever att delta i den extra studietiden.

Utvecklingsområde 2

- Rektorn behöver skapa förutsättningar för att alla lärare på skolan ska kunna involveras i arbetet med att planera och följa upp den extra studietiden.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte har informerat lärare om hur arbetet med den extra studietiden ska bedrivas. Det saknas förutsättningar för lärarna på plats och övriga undervisande lärare att samverka kring planering och uppföljning av elevernas arbete på den extra studietiden.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att undervisningen planeras av elevens ordinarie lärare tillsammans med eleverna. Likaså bör det vara den ordinarie läraren som följer upp vad eleven har uträttat. På så sätt skapas en koppling mellan studietiden och det som sker på lektionerna i de olika ämnena. För vissa elever kan det handla om mer tid för att befästa kunskaper i ett lugnare tempo. För andra kan studietiden vara ett tillfälle att gå vidare och fördjupa sig i det som har behandlats på lektionerna.² Rektorn är ansvarig för den närmare organiseringen av den extra studietiden på skolenheten. Det är därför viktigt att rektorn klargör för lärarna hur arbetet med planering och uppföljning av den extra studietiden ska gå till.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att skapa förutsättningar för att alla lärare ska involveras i arbetet med att planera och följa upp elevernas arbete på den extra studietiden på Stene skola.

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 19.

² Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Lärarna informerar och uppmuntrar eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden men det är få elever som deltar. Av intervjuer med lärare framgår att de informerar eleverna om att den extra studietiden är öppen för alla och att eleverna kan få hjälp med sitt skolarbete. Den extra studietiden finns inte med på elevernas scheman men lärarna går dagligen igenom schemat med eleverna och påminner särskilt på måndagar då den extra studietiden ges. Av intervjuer med lärare framgår att de särskilt informerar och uppmuntrar vissa elever att delta i extra studietid. Vanligtvis gäller detta elever som av någon anledning missat skolarbete eller som har sämre förutsättningar att göra sitt skolarbete hemma. Vid behov ges också information till berörda elevers vårdnadshavare. En lärare uppger att hen särskilt försökt uppmuntra pojkar i sin klass att delta och att hen gjort det i samband med elevernas utvecklingssamtal. Lärarna uppger dock att de inte når alla elever som skulle behöva träna mer på att läsa eller befästa sina kunskaper, och därför skulle behöva delta på studietiden. Information om den extra studietiden går ut till elevernas vårdnadshavare vid föräldramöten samt via de informationsbrev lärarna skickar ut några gånger per termin. Lärarna och rektorn uppger att de ännu inte samtalat om hur de gemensamt kan arbeta mer strategiskt för att öka deltagandet på den extra studietiden. Såväl lärare som elever uppger att det i liten grad förekommer att lärare uppmuntrar elever att delta för att kunna fördjupa sig ytterligare i ett ämne.

Rektorn uppger att det är relativt få elever som deltar på den extra studietiden vid skolenheten. Det är ungefär fem elever som deltar per tillfälle. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att skolan har fler elever som är i behov av den extra studietiden men att det är svårt att få dem att delta. Elever som oftast inte deltar i den extra studietiden uppger att de känner till att läxhjälp erbjuds och att de har möjlighet att delta i den. Eleverna uppger vidare att läxhjälp är ett tillfälle att arbeta med läxor eller ta igen skolarbete. I övrigt uppger eleverna att de inte har fått så mycket mer information om vad läxhjälp kan ge dem och lärarna gör inte heller något särskilt för att uppmuntra eleverna att delta.

Lärares planering av den extra studietiden

Det är elevernas ordinarie lärare som pratar med eleverna och planerar de arbetsuppgifter eleverna ska arbeta med under den extra studietiden. Innehållet är anpassat efter elevernas behov och har en koppling till ordinarie undervisning. Av intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna själva väljer vad de ska arbeta med under den extra studietiden och att de tar med det de vill jobba med. Lärarna uppger att eleverna använder den extra studietiden till att arbeta med matematik, att träna på glosor, göra läsläxa eller förbereda sig inför prov. I matematik kan det exempelvis handla om att eleverna repeterar grunderna och i svenska kan det handla om att eleverna arbetar med att förbättra sitt skrivarbete. Om en elev kommer till extra studietid och inte vet vad hen ska arbeta med uppger de lärare som bemannar den extra studietiden att de kan diskutera med eleven vad eleven kan arbeta med. Enligt lärarna har eleverna dessutom individuella utvecklingsplaner som lärarna skulle kunna titta i för att se vad eleven bör träna på utifrån elevens individuella mål men detta har lärarna inte gjort.

Granskningen visar att ansvarig lärare på den extra studietiden och elevernas ordinarie lärare kommunicerar i viss utsträckning med varandra om vad eleverna ska arbeta med på den extra studietiden. Även om rektorn uppger att läraren som bemannar passet är med i den ordinarie undervisningen i flera klasser och därför vet vad eleverna arbetar med på sina vanliga lektioner uppger eleverna att lärarna inte vet vad eleverna ska arbeta med när de kommer till den extra studietiden. Lärare som bemannar den extra studietiden uppger att de stämmer av med eleverna när de kommer till studietiden vad de tänker arbeta med. Lärarna som bemannar den extra studietiden uppger att de som regel kan möta de behov som deltagande elever har även om de inte har fått information i förväg om vilka uppgifter som eleverna ska arbeta med. Ordinarie lärare uppger att det händer att de planerar och skickar med elever uppgifter som de kan arbeta med på den extra studietiden, men det har de främst gjort för elever som varit frånvarande från undervisningen.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i extra studietid ges vid behov ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med lärarna framgår att elever oftast arbetar enskilt med olika uppgifter eller förhör varandra inför exempelvis prov under den extra studietiden och att eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Det framgår också av intervju med lärare och av Skolinspektionens observation att det är studiero och att lärarna inledningsvis stämmer av med eleverna vad de ska arbeta med och om de behöver någon hjälp. Eleverna uppger att de får den hjälp de behöver. Eleverna uppger också att de tycker att det är skönt att få skolarbetet gjort i skolan så att de känner att de ligger i fas med skolarbetet och inte behöver arbeta med skolarbetet hemma. Lärarna uppger att de inte alltid är inlästa på det ämne som eleverna arbetar med men då kan de ändå hjälpa eleverna med exempelvis studieteknik. Enligt lärarna fyller den

extra studietiden även en social funktion. Elever som regelbundet går till extra studietid, trivs enligt lärarna. Av Skolinspektionens observation framgår att eleverna deltar aktivt och att lärarna stödjer eleverna genom att finnas till hands och förklara eller utveckla saker eleverna tycker är svårt. Lärarna visar engagemang för elevernas arbete genom att ställa frågor och uppmuntra dem under den extra studietiden.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning följer upp vad eleverna arbetat med under den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att det händer att de lärare som är ansvariga för den extra studietiden återkopplar till ordinarie lärare vad eleverna jobbat med och hur det gått, men det görs mest i förbifarten. Lärarna uppger att de kommunicerar med varandra hela tiden eftersom skolan är liten och de har nära till varandra men det görs inte någon uppföljning av elevernas arbete på den extra studietiden. Även elever uppger att deras ordinarie lärare inte brukar ställa frågor kring vad de arbetat med på den extra studietiden. Som tidigare nämnts efterfrågar inte rektorn någon statistik kring den extra studietiden och lärarna dokumenterar inte vilka elever som har deltagit på den extra studietiden, vilket innebär att varken ordinarie lärare eller rektorn känner till hur många och vilka elever som deltar på den extra studietiden.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Elevernas ordinarie lärare behöver tillsammans med eleverna i större utsträckning följa upp det eleverna arbetat med under den extra studietiden.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna inte närmare följer upp vad eleverna arbetat med på den extra studietiden.

För att den extra studietiden ska hålla hög kvalitet är det viktigt att den följs upp under lärares ledning.³ Uppföljningen bör ske både tillsammans med den undervisande läraren och i dialog med eleven som deltagit i den extra studietiden. Lärares uppföljning med eleven signalerar att arbetet på studietiden är viktigt och uttrycker även en förväntan om att eleven ska följa överenskommelsen om att hen ska delta på den extra studietiden. När elever har inflytande över sitt lärande blir det i högre grad meningsfullt, begripligt och hanterbart, vilket leder till en känsla av

³ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 17.

sammanhang.⁴ Skolinspektionen rekommenderar därför att ordinarie lärare i större utsträckning följer upp det eleverna arbetat med under den extra studietiden.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Sara Algulin

Föredragande
Signerat av: Sara Algulin

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Mikaeil Yousefi deltagit.

⁴ Skolverket (2023) *Alla elevers inflytande över sitt eget lärande*, s. 9. Stockholm: Skolverket.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket genomfördes den 18 och 19 mars 2024 av utredarna Sara Algulin och Mikaeil Yousefi.

Vid Stene skola bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-6. På skolenheten går cirka 120 elever. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4-6, som omfattade 67 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare och med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730)*.

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.⁵

⁵ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.